

ΑΛΕΞΗΣ ΖΗΡΑΣ

'Από τὰ πρόωιμα ταξίδια μου...

Τό 1952, τόν Αύγουστο, μετακομίσαμε ἀπό τό συνοικισμό τοῦ Γκύζη γιά νά ἔλθουμε νά ἐγκατασταθοῦμε στό Νέο Ψυχικό (τότε λεγόταν Διαβολόρεμα). Τά σπίτια ἦταν λιγοστά ἐδῶ καί μεταξύ τους ἐκτείνονταν μεγάλες περιοχές μέ χαμηλοῦς θάμνους καί μέ κοίτες μικρῶν χειμάρρων. Στου Γκύζη μέναμε σέ μίαν αὐλή, μέ δωμάτια γύρω γύρω, μικρές κουζίνες, μέ ἕνα ψηλό τοῖχο σκεπασμένο μέ ἀγιόκλημα καί ἕνα περιέργο φυτό πού τὰ λουλούδια του εἶχαν ἀμυδρά τό σχῆμα τοῦ ρολογιοῦ. Σ' αὐτή τήν αὐλή εἶχα πρωταρχίσει νά διαβάζω τὰ «ΚΛΑΣΣΙΚΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΑ» πού μόλις εἶχαν ἀρχίσει νά ἐκδίδονται. Τό πρῶτο τεῦχος, ἄν θυμᾶμαι καλά, ἦταν οἱ «ἝΑθλιοι» τοῦ Βίκτορος Οὐγγώ καί μ' ἐκεῖνη τήν παιδική ἔλξη πρὸς τήν εἰκονογράφηση καί τήν ἀντίστροφη ἀπόθηση γιά τό κείμενο ἱστοροῦσα τοὺς «ἝΑθλιους» μέσα ἀπό τίς παραστάσεις τοῦ τεύχους.

Στά παιδικά χρόνια κάθε μετακίνηση εἶναι παράθυρο πού βλέπει στό ἄγνωστο. Πέρα ἀπό τοὺς ἝΑμπελοκήπους καί πέρα ἀπό τό πεδίο τοῦ ἝΑρεως ὁ κόσμος ἦταν ριγμένος στή μαγεῖα καί τό μῦθο. Οἱ σπάνιες φορές πού κατεβαίναμε γιά τή θάλασσα, στίς ἀδιαμόρφωτες ἀκόμη ἀπό τόν τουρισμό ἀκτές τοῦ Φαλήρου ἔμοιαζαν μέ ταξίδι μακρινό καί πάντοτε ἀναζητοῦσα τό ἀπρόοπτο, τήν περιπέτεια πού δέν ἦταν συχνά τίποτε περισσότερο ἀπό τό ψηλάφισμα ἑνός βράχου μέσα στή θάλασσα. ἝΑλλά ἐδῶ στήν ἐρημιά, κάτω ἀπό τό σκοτεινό ὄγκο τοῦ ἝΥμητοῦ, ὅπου τό βράδυ διακρίνονταν ἀραιά τὰ φῶτα τῶν σπιτιῶν τῆς Καισαριανῆς καί τοῦ Βύρωνα, ἡ περιπέτεια κρυβόταν πίσω ἀπό κάθε ἀντικείμενο.

Λίγες μέρες ὕστερα ἀπό τή μετακόμιση κι ἐνῶ τό σπίτι ἦταν ἀκόμη ἀνάστατο ἀνακάλυψα τόν ἝΙούλιο Βέρν σέ μιά μικρή ἀποθήκη. ἝΟ μακαρίτης ὁ πατέρας μου εἶχε μιά περιέργη βιβλιοφιλία: ἀγαποῦσε καί μάζεψε κάθε παλιά ἐκδοση πού ἦταν εἰκονογραφημένη μέ χαλκογραφίες. Καί τὰ βιβλία αὐτά, ἀγορασμένα καί Ἕγώ δέν ξέρω πῶς καί πότε, μαυρισμένα σχεδόν ἀπό τήν ὑγρασία, ἦσαν γεμάτα μέ χαλκογραφίες, δύο σέ κάθε δέκα σελίδες, πού ἀναπαριστοῦσαν σκηνές ἀπό κυνήγι, ἀνθρώπους πού χειρονομοῦσαν σέ παράξενες στάσεις, ἀλλόκοτα μηχανήματα, τοπία μυστηριώδη πού λές

καί φωτίζονταν πάντοτε από τίς ἀμφίβολες σκιές ενός σουρούπου ἢ ἀπό τίς διαπεραστικές λάμπεις τοῦ «Μεσημβρινοῦ Ἀστέρος». Τώρα, μετά ἀπό ἄρκετά χρόνια, τό βρίσκω τουλάχιστον παράξενο πού δίπλα στά ἀναγνώσματα τῆς Δευτέρας καί Τρίτης Δημοτικοῦ βυθιζόμενον κρυφά σ' αὐτά τά γεμάτα σκόνη καί μυρωδιές βιβλία, σέ κείμενα μιᾶς ἀπταικαθαρεύουσας πού δέν καταλάβαινα ἀλλά πού προσπαθοῦσα νά ἐρμηνέψω μέσα ἀπό τίς εἰκόνες τους. Ἡ μαγεία τοῦ Ἰουλίου Βέρν γιά μένα ἄρχισε ἀπό αὐτή τήν ἴδια τήν καθαρεύουσα, μιά γλώσσα ἄγνωστη καί ὥστόσο γιά κάποιους ἀνεξήγητους τότε λόγους μουσική.

«Τύχαι Τριῶν Ρώσων καί Τριῶν Ἀγγλων», Τά Ἑκατομμύρια τῆς Βεγούμ», «Ἀπό τῆς Γῆς εἰς τήν Σελήνην», ἐκδόσεις τοῦ βιβλιοπωλείου «Αἱ Μοῦσαι», Ἰωάννου Ν. Σιδέρη, ἐκεῖ γύρω στά 1900 μέ 1910. Οἱ νέοι στήν ἡλικία ἤρωες εἶχαν ὅλοι γενειάδα, ἐπιστήμονες πού θέλγονταν ἀπό τήν αἰδημοσύνη κάποιας κλεισμένης στό σπίτι τῆς κόρης, ἀνθρωποί τῆς περιπέτειας πού ἀναζητοῦσαν τή δράση ἀλλά ἔχοντας πάντοτε ἠθικά κίνητρα, ἡ αἰώνια πάλη τοῦ καλοῦ καί τοῦ κακοῦ καί ἡ τελική νίκη τοῦ πρώτου μέ ἔπαθλο συνήθως τό χέρι τῆς κόρης. Οἱ γέροι πάλι ἔπασχαν ἀπό ποδάγρα (μιᾶ ἀρρώστια πού μόνο πολύ ἀργότερα ἔμαθα τί ἀκριβῶς ἦταν) ἢ ἦσαν ἀμπλουτοί καί ιδιότροποι θεῖοι πού σχεδόν σαδιστικά ὑποχρέωναν τούς νεαρούς κληρονόμους των νά διασχίζουν ἄγνωστες χῶρες καί νά ἀντιμετωπίζουν ἀπειρους κινδύνους ὥστε νά φανοῦν ἀντάξιοι τοῦ οἰκογενειακοῦ ὀνόματος καί τῆς μεγαλοθυμίας τοῦ κληροδότη. Ὁ Κυπριανός Μερέ, ὁ Μπαρμπικάν, ὁ πλοίαρχος Νέμος, ὁ Σουλτζ. Θεωροῦν τόν Ἰούλιο Βέρν σάν προφήτη τῆς ἐποχῆς μας, ὅτι πρόβλεψε σέ σημαντικό βαθμό τά τεχνολογικά ἐπιτεύγματα τοῦ 20οῦ αἰώνα. Ὅμως στά παιδικά χρόνια ὅπου οἱ συγκρίσεις εἶναι πρωτοβάθμιες καί ὅπου ὁ χρόνος δέν εἶναι τόσο ἀπόλυτα μοιρασμένος, τό παρελθόν ζοῦσε ἔντονα μέσα στό παρόν, οἱ περιπέτειες τοῦ Φιλέα Φόγκ ἦσαν καί δέν ἦσαν μακρινές, τό ταξίδι μου μαζί τους κάτω στήν Ἰνδία καί ἡ ἀπαγωγή τῆς «σουτί» πού ἤθελαν νά τήν κάψουν μέ τόν πεθαμένο ἄντρα τῆς, ἡ πάλη τοῦ Μιχαήλ Στρογκῶφ μέ τήν ἀρκούδα καί τούς

Τατάρους, ὅλ' αὐτὰ ἦσαν πραγματικά στό βαθμό πού ἡ παιδική φαντασία πλάθει ἓνα ἄλλο νόημα τοῦ κόσμου. Τά πλήγματα ἀρχίζουν ἀπό τότε πού μᾶς ἀποτρέπουν νά διαβάζουμε παραμύθια. Στό μύθο δέ χωρᾷ ἡ ἀποξένωση, μαζί μέ τοὺς ταραγμένους ἀπό πάθη ἀλλά καί ἀγνοοὺς ἥρωες τοῦ Ἰουλίου Βέρν δοκιμαζόμουν στή δράση τους, ἔπαιρνα μέρος σωματικά στήν προσπάθειά τους νά δαμάσουν τή μοίρα πού πήγαινε νά τοὺς ἐπιβληθεῖ, περιπλανιόμουν στά ἴδια γυμνά ὑψίπεδα τῆς Νότιας Ἀφρικῆς, στά ὄρυγματα τῶν ἀδαμαντορυχείων τοῦ Τράνσβάαλ, στά πυκνά καί γεμάτα κινδύνους δάση τοῦ ποταμοῦ Ὁράγγη ἢ στήν παγωμένη Ἀλάσκα, ὅπου τελοσπάντων ὑπῆρχε ἐστία γιά δράση. Καί φυσικά τά βράδια ὑποκαθιστοῦσα τόν ἥρωα, προσπαθοῦσα νά τόν ξεπεράσω σέ γενναιότητα, διάλεγα ἄλλους δρόμους καί ἄλλα μέσα γιά νά ἐπιτείνω τήν ἀπόλαυση τοῦ κειμένου, βρισκόμουν μέσα σ' ἓνα προστατευτικό περίβλημα καί ἤμουν καλά ἐκεῖ.

Ἐξακολουθῶ νά ἔχω καί σήμερα αὐτά τά ἴδια βιβλία τοῦ Βέρν, κάπου κάπου τά ξεφυλλίζω θέλοντας νά ξαναδοκιμάσω, ἔστω καί ἀμυδρά, τήν αἴσθησή τῆς παιδικῆς πληρότητας, νά ξανασυναντήσω ἀνάμεσα στίς γραμμές τους τόν ἀδίσταχτο ἑαυτό, τή χαρά καί τήν ἀπογοήτευση πού ταυτόχρονα εἰσχωροῦσαν στό κορμί καί τή φαντασία. Ἀλλά πῶς νά γίνει πιά αὐτό ἀπέναντι σ' ἓναν κομματιασμένο κόσμο;

Ἀλέξης Ζήρας

ΙΟΥΛΙΟΥ ΒΕΡΝ

Η ΧΩΡΑ ΤΩΝ ΑΔΑΜΑΝΤΩΝ

Ἐραιότατον ἀφρικανικὸν μυθιστόρημα με ὄρατας εἰκόνα παρμένας ἐκ τοῦ πρωτοτύπου.

Εἰς φυλλάδια εἰκονογραφημένα.